

Erindringer skrevet af Emil Ilkjær (30.10.1881-29.12.1969) Flynder.

Med ordene: "Nogle brogede blade af et langt liv" indleder Emil Ilkjær sine erindringer.

Vi har valgt at tage et uddrag af hans erindringer med for at fortælle, hvordan livet også kunne være på både godt og ondt.

"Jeg er født i Ilkjær i Flynder sogn år 1881, den 30. oktober som den næst yngste af en børneflokk på 14. I december 1880 døde 5 af mine søskende, 4 drenge og en pige. De skulle begraves 2. juledag, men sne og vejr var sådan, at præsten fra Bøvling ikke kunne komme igennem, så de 5 kister blev stående i kirken til dagen efter.

Drengene hed Mathias, Markus, Ole og Emil. Pigen hed Sidsel. De døde alle af strubehoste, som det kaldes dengang, det er det samme som difteritis. Det kunne lægevidenskaben desværre ikke klare dengang – der døde mange børn i årene deromkring.

De fem børn døde med få dages mellemrum – det var hårdt for far og mor. Så blev jeg født året efter og i 1883 endnu en dreng, Mathias. Han døde desværre i 1913.

Min far fik gården Ilkjær i 1879. de kom fra Mågård i Tørring. Der er mine søskende født. Kun jeg og Mathias, der døde i 1913 og måske en af de fem der døde i 1880 er født i Ilkjær. Far var født i Ilkjær i 1831 og hed Kr. Ørts Jensen. Min farfar hed Jens Jensen og oldefar hed også Jens. Dengang var det jo sådan, at børnene fik faderens fornavn til efternavn med tilføjelsen "sen". Men fars børn blev døbt Ilkjær. Far døde i 1884 fire dage efter, at jeg var blevet tre år og dog kan jeg tydeligt huske ham. Engang i køkkenet – han stod med ryggen til bordet – søster Karen stod i bryggersdøren og drillede mig. Så sagde far med sin milde stemme "Måske skal du have en i enden". Og en anden gang kan jeg også huske ham, men ellers er det jo ikke så meget, jeg husker i tre års alderen.

Jeg havde kirtelsyge, der begyndte inden jeg var to år. Det har været mig til megen hinder i min barndom. Jeg har flere ar på fødder og ben. En på siden af foden var slem. Jeg husker, at jeg hver morgen rakte foden frem til søster Ellen med ordene: "Skal jeg have gjort noget ved den i dag?", hun var altid så god mod mig. Jeg husker hun fortalte mig (jeg sad på hendes skød) om himlen og frelseren. Hun var god og blid min søster Ellen, hun fik også en god tilværelse. Hun syede for folk og var meget efterspurgt især i Møborg. Her lærte hun M. Kattenhøj at kende og de blev gift. Så fik de Brogaarden af farbror Anders Bro. Der fik hun 44 gode år og var værtinde for mange tilrejsende missionærer. Hendes 3 børn Kirsten, Karl og Ellen er lige så gode ved mig, som hun var.

Nu kommer vi så til 1885-86. Nu var min bror Mathias, født 1883, blevet så stor, at vi kunne lege sammen. Jeg husker tydeligt, at vi sad sammen på trappen til bryggersdøren og gnavede på rugbrødsskorper. Vi legede i haven, der var en stor have. Så kørte vi fin kørsel med en fork imellem os. Der var en dam ved siden af haven. Der havde vores brødre Kristian og Jens i forening lavet en hytte med et rør til skorsten. Den kunne der fyres i. Bror Jens spekulerede på så meget. Han gravede en grøn tørv på kirkegården, altså med et stort hul. Den skulle jeg så gå igennem, det var for kirtelsygen. Hvor han havde det fra, ja jeg kunne tænke mig det var fra Kjeld Bjerg fra Lomborg. Jeg husker tydeligt, at jeg gik igennem den inden i stuen. Om det hjalp skal jeg ikke kunne sige, men da jeg var 16 år gik den sidste væk (jeg har kun fem ar).

I oktober 1887 blev vores gård Ilkjær købt af Niels Henriksen og den 1. november (dagen efter min 6 års fødselsdag) gik mor og jeg til Fåre – vi skulle bo til leje i Per Mølgaards hus, et hus med flere lejligheder. Da vi gik der, hvor må det have sviret og myldret i mors sind. Jeg ved ikke om hun vendte sig om og så tilbage. Men når jeg tænker tilbage, så må det have gjort ondt at skulle flytte fra det prægtige stuehus bygget af bedstefar i 1857. 1. maj 1888 blev min mor husbestyrerinde for gartneren på Nr. Vosborg. Jeg kom så til Raakjær i Flynder, der tjente min søster Karen. Der var 2 børn Sidsel og Niels og dem var jeg barnepige for meget af tiden. Den 1. november 1888 husker jeg mor kom banelinien fra Bækmarksbro og så gik det igen til P. Mølgaards hus og der blev vi vinteren over. I foråret 1889 blev mor husbestyrerinde på S. Søgård i Tørring. Min ældste bror

Niels Chr. fik Nr. Torp i Møborg. Vores farbror Anders Bro havde nogle penge i den, så han ordnede det sådan at min bror fik den. Og der kom jeg så til og kom i skole, men ikke før end i 1890 i foråret – jeg var for dårligt gående. Vi havde da pastor Helms i Møborg en dag, vi havde diktat i skolen. Jeg sad på nederste bæk. Da han havde set min diktat, blev han nysgerrig og spurgte hvor jeg var fra? Det fik han så at vide. Næste eksamen sprang jeg til øverste bæk. Jeg var så 9 år, men kunne noget hjemmefra. Skolevejen til Møborg Kirke var lang nok, den var mindst 4km, men jeg kom over det. Sommetider måtte jeg blive hjemme, når jeg havde en øm og bulnende og øm fod, men det gik. Markarbejdet fik jeg også fat på. Jeg husker at jeg pløjede med stude, da jeg var 13 år. I april 1896 blev jeg konfirmeret. Af konfirmationsgaver fik jeg et kort og 25 øre. Sådan var det dengang. Så 1. maj fik jeg en plads i Vemb på en gård lige syd for byen. Manden hed Schubert – en æltning af komponisten – han var blevet skudt i den ene arm og var kommet hertil i krigens tid i 1864. han var en noget brøsig karl, men når man passede sit, var han god nok. Han havde den rareste kone Maren. Til gården var der en snes tønder land ude ved Damhus. Der skulle jeg gå ud to gange daglig og flytte ungreaterne. Der var ca. 5 kilometer, det gik for det meste i trav. Der var midtvejs en ”lyttepost” Per Stabys, den havde Schubert til at holde øje med drengene om de nu også kom derud og flytte. Jeg snød ikke og fik ej heller sådan noget foreholdt.

Jeg fik en fingerende skåret af i en hakkelsemaskine snart efter jeg var kommet. Der blev makket med det i et par dage, så fik de fat i jordmoderen. Hun sendte mig til lægen i Ulfborg. Han brummede over, at jeg ikke var kommet straks. Et stykke knogle blev taget af i enden på fingeren og så blev det syet. Det gjorde ikke godt. Der var en ældre sygeplejerske, hun var fra Nees, hun var god ved mig, hun fik det lavet sådan, at jeg blev der natten over.

Så gik sommeren 1896 og 1. november rejste jeg derfra. Jeg fik 50 kr. og et par nye træsko med mig og så kom jeg hjem til min bror på Nr. Torp.”

Ja, resten af Emil Ilkjærs erindringer handler så om hans voksne liv og er tilgængelig på Museet. Vi har valgt at vise jer denne her del, for at fortælle jer om hvordan barndommen også kunne være for ca. 100 år siden.